

УДК 330.342.146:330.35(477)

Кучмійова Т.С.¹, Шеремет Т.М.²

¹ доц. Миколаївського національного аграрного університету

² студ. гр. МЕН 4/1 Миколаївського національного аграрного університету

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ У СТАЛОМУ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Сучасний розвиток суспільства вимагає поєднання економічної ефективності з дотриманням принципів соціальної справедливості. У цьому контексті соціальна економіка набуває особливого значення, адже вона спрямована не лише на забезпечення економічного зростання та прибутків, а й на формування більш збалансованого та справедливого суспільства. Її поява є закономірною відповіддю на глобальні виклики сучасності – посилення соціальної нерівності, нестійкість економік, міграційні процеси та екологічні загрози.

Соціальна економіка створює умови, за яких підприємства, кооперативи та громадські організації виступають дієвими інструментами реалізації соціальної політики. Така модель дозволяє зменшувати нерівність, створювати нові робочі місця та підтримувати соціальну стабільність. У країнах Європейського Союзу вона стала основою інклюзивного розвитку, а також важливим фактором зростання добробуту населення. В Україні ж соціальна економіка лише формується, що зумовлює потребу у вдосконаленні законодавчої бази, фінансовій підтримці та розвитку інституційної інфраструктури.

Важливою функцією соціальної економіки є зменшення бідності, формування соціального капіталу та розвиток людського потенціалу. Досвід розвинених країн показує, що ефективне поєднання технологічного прогресу, продуманої економічної політики та системи соціальних гарантій забезпечує довготривалу стабільність і високий рівень життя. Водночас країни, що розвиваються, зіштовхуються з низкою проблем: нестачею ресурсів, слабкою інфраструктурою, низьким рівнем освіти та обмеженим доступом до сучасних технологій. Це суттєво знижує їхню конкурентоспроможність і сповільнює темпи розвитку.

Стійкий розвиток держави можливий лише за умови інтеграції економічних і соціальних стратегій. Економічне зростання має супроводжуватися розвитком людських ресурсів, забезпеченням екологічної безпеки та утвердженням соціальної справедливості. У цьому контексті особливо важливою є роль державної політики, яка має створювати умови для ефективного використання потенціалу громадян і підприємств.

Інструментами реалізації соціальної економіки виступають соціальне підприємництво, державно-приватне партнерство, програми інклюзивної

освіти та працевлаштування, механізми соціального захисту населення. Усе це створює основу для побудови більш справедливого суспільства, де кожен має рівні можливості для самореалізації.

Глобалізація економіки та міжнародна торгівля сприяють прискоренню розвитку держав, відкривають нові ринки збуту й можливості для технологічного обміну. Водночас глобалізація підсилює конкуренцію та збільшує залежність країн від зовнішніх факторів. Це особливо відчутно для країн, що розвиваються, адже вони мають обмежений доступ до фінансових і технологічних ресурсів. Так, країни Африки та Південної Азії стикаються з проблемами нестабільної економіки, слабкої інфраструктури, високого безробіття. Натомість розвинені держави, зокрема США, Німеччина та Японія, демонструють стабільне економічне зростання завдяки інноваціям, високому рівню технологій і системній соціальній політиці.

Досвід цих країн підтверджує, що довготривале зростання можливе лише за умови гармонійного поєднання економічного прогресу, соціальної стабільності та інституційної ефективності. Традиційна ринкова економіка часто призводить до концентрації капіталу та зростання нерівності, тоді як соціальна економіка орієнтована на пошук балансу між економічною ефективністю та суспільним добробутом.

Важливу роль у формуванні сучасної соціальної економіки відіграє цифровізація. Використання цифрових технологій сприяє доступності освіти, розвитку телемедицини, створенню нових форм зайнятості, а також робить державні послуги зручнішими й доступними. Це особливо важливо для людей з обмеженими можливостями, які завдяки цифровим рішенням отримують більше шансів на інтеграцію в суспільство. Одночасно впровадження «зелених» технологій забезпечує екологічну безпеку, сприяє енергоефективності та формує основу для сталого розвитку.

Міжнародна співпраця та використання світових практик доводять ефективність інклюзивної політики. Країни Європейського Союзу активно розвивають мережі соціальних підприємств і кооперативів, які забезпечують робочі місця для вразливих категорій населення. Скандинавські держави демонструють приклади інклюзивних систем, де кожен громадянин має рівний доступ до соціальних послуг. Для України такий досвід є цінним, адже може стати орієнтиром у формуванні власної стратегії сталого розвитку.

Сучасна соціальна економіка також активно використовує потенціал громадських ініціатив та волонтерських рухів, що сприяють розвитку місцевих громад і посиленню соціальної згуртованості. Така взаємодія держави, бізнесу та громадянського суспільства формує додаткові можливості для реалізації соціальних проєктів, підтримки вразливих категорій населення та розвитку соціальної інфраструктури, що є особливо актуальним для регіонів із низьким рівнем економічного розвитку. Залучення

громадян до прийняття рішень у соціально-економічній сфері підвищує довіру до інституцій та сприяє більш ефективному використанню наявних ресурсів.

Важливим напрямом розвитку соціальної економіки стає підтримка сталого підприємництва та соціальних інновацій, що інтегрують принципи економічної ефективності, соціальної відповідальності та екологічної безпеки. Використання цифрових платформ, «зелених» технологій та інноваційних бізнес-моделей дозволяє підприємствам не лише отримувати прибуток, а й створювати додаткову соціальну цінність, забезпечуючи умови для інклюзивного розвитку. Таким чином, соціальна економіка виступає важливим інструментом модернізації суспільства та формування більш стійкого і збалансованого розвитку держави.

Соціальна економіка не може розвиватися ізольовано від інших сфер суспільного життя. Її успіх залежить від інтеграції з екологічною та інноваційною політикою, від зменшення регіональних дисбалансів та створення рівних можливостей для міських і сільських територій. Забезпечення рівного доступу до ресурсів і послуг є важливим завданням для багатьох країн, у тому числі й для України.

Таким чином, соціальна економіка є важливим інструментом досягнення балансу між економічною ефективністю та соціальною справедливістю. Вона базується на партнерстві, інноваціях та інклюзивності, що дозволяє формувати суспільство з рівними можливостями для всіх його членів. Міжнародний досвід переконує, що інтеграція економічних, соціальних та екологічних стратегій є необхідною умовою для довготривалої стабільності та конкурентоспроможності держав. Для України соціальна економіка може стати фундаментом стійкого розвитку, якщо буде забезпечено належну підтримку з боку держави, бізнесу та громадянського суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Прокопенко Н. Сталий розвиток аграрного сектора економіки: поняття, сутність, умови реалізації // Економіка та суспільство. – 2024. – № 64. – С. 115–130.
2. Паращин Р. Ю. Сталий соціально-економічний розвиток регіонів: управлінський потенціал місцевого самоврядування у досягненні цілей сталого розвитку // Ефективність державного управління. – 2023–2024. DOI: 10.36930/508012
3. Скорик М. О., Мужайло Р. В. Модель сталого розвитку агробізнесу: синергія циркулярності, ESG-стандартів і соціального партнерства // Український економічний часопис. – 2025. – № 9. – С. 136–142.
4. Миськів Г. В., Пасінович І. І. Сталий розвиток і соціальна відповідальність в умовах війни в Україні // Lviv Polytechnic Publishing House. – 2023. – № 7(1). – С. 21–36.